

OIKEUSPOLIITTINEN TUTKIMUSLAITOS

Helsinki 7.4.2005

Tiedotusvälineille

Tutkimus tuomareiden nimittämiskäytännöstä 2002–2004

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tuoreessa tutkimuksessa *Hertta Kallioinen, Tuomareiden nimittämiskäytäntö 2002–2004*, *Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 65*, tarkastellaan vuonna 2000 voimaan tulleen tuomareiden nimittämistä koskevan lain tavoitteiden toteutumista.

Aiemmassa järjestelmässä tuomareiksi nimitettiin pääasiassa lakimiehiä, jotka jo työskentelivät tuomioistuinelaitoksen palveluksessa. Nimittämisuudistuksen tarkoituksena oli 1) varmistaa, että tuomarikunnan ammattitaito on korkeaa ja monipuolista, 2) edistää tuomarikunnan vaihtuvuutta yleisten tuomioistuinten ja hallintotuomioistuinten välillä, 3) avata suljettua tuomarinuraa myös muille kuin sellaisille lakimiehille, jotka ovat hakeutuneet tuomarinuralle heti opintojensa jälkeen, 4) edistää tuomarinviran hakijoiden vertailua aiempaa monipuolisemmin paitsi jo hankitun työkokemuksen, myös hakijoiden tosiasiallisen kyvykkyyden ja muun ansioituneisuuden perusteella ja kaikkiaan, 5) varmistaa, että tuomareiksi nimitettäisiin henkilöitä, joilla on aiempaa monipuolisempi kokemus erilaisista tehtävistä.

Tutkimuksen tutkimusaineisto koostuu vuoden 2002 alusta vuoden 2004 elokuun loppuun mennessä tehdyistä viranhaku- ja nimitysesitysasiakirjoista. Tutkimuksen mukaan lakiuudistus ei toistaiseksi ole saanut aikaan merkittäviä muutoksia tuomareiden nimittämiskäytännössä. Tuomareiksi on esitetty ja nimitetty lähinnä sellaisia henkilöitä, jotka olisivat tulleet nimitetyiksi aikaisemmassakin järjestelmässä. Vaihtuvuus yleisten ja hallintotuomioistuinten välillä ei myöskään ole toteutunut tavoitellulla tavalla; tarkasteluajanjaksona yhtäkään tuomaria ei nimitetty ristiin näiden välillä.

Tuomioistuinten virkaehdotuksissa hakijoiden etusijajärjestykset ovat perustuneet lähinnä virkaikäjärjestykseen. Tarkasteluajanjaksona virkaiän merkitys näyttää kuitenkin jonkin verran vähentyneen tuomarinvalintalautakunnan käytännöissä. Painopiste hakijoiden arvioinnissa on kaikkiaan edelleen tuomioistuintyössä. Viranhakijoista enemmistö toimi jo virkaa hakiessaan tuomioistuinvirassa; kaikkiaan vain runsas kymmenennes toimi esimerkiksi syyttäjänä, asianajajana tai muussa lakimiestehtävässä. Näyttää siis siltä, että tuomarikunnan taustojen monipuolistuminen on ollut vaikeaa osin siksi, että tuomioistuinten ulkopuolinen lakimieskunta ei juurikaan pyri hakeutumaan tuomarin tehtäviin.

Tuomareiden nimittämistä koskevan lakiuudistuksen tavoitteiden toteutumattomuus näyttää siis tutkimustulosten perusteella johtuvan pääasiassa tuomioistuinten pitäytymisestä nimitysehdoituksissaan vanhan nimitysjärjestelmän aikaisissa nimitysperusteissa. Toisaalta tavoitteisiin ei ole päästy, koska monipuolisesti ammattitaitoisten, sekä tuomioistuimissa että muissa lakimiestehtävissä työskennelleiden viranhakijoiden määrä on ollut huomattavan vähäinen.

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Telekopio	www.om.fi/optula
PL 444	Pitkäsillanranta 3 A	010 366 5300	010 366 5365	Sähköposti
00531 HELSINKI	00530 HELSINKI			optula.om@om.fi

Potentiaaliset viranhakijat täytyisikin saada vakuuttuneeksi siitä, että lausunnon antavat tuomioistuimet ja tuomarivalintalautakunta suhtautuvat vakavasti myös tuomioistuinlaitoksen ulkopuolisiin viranhakijoihin. Myös hallinto- ja yleisten tuomioistuinten välisen vaihtuvuuden edistämiseksi olisi syytä kiinnittää entistä enemmän huomiota potentiaalisten viranhakijoiden käsitykseen hakemuksensa menestymisen mahdollisuuksista. Kaikkiaan jatkossa olisi edelleen pyrittävä eri tavoin lisäämään tuomarin työn houkuttelevuutta.

FAKTAA:

- muiden kuin korkeimpien oikeuksien tuomarin virkojen täyttämistä varten perustettiin vuonna 2000 tuomarivalintalautakunta
- tuomarivalintalautakunnan tehtävänä on viran täyttämisen valmistelu ja nimitysesityksen tekeminen valtioneuvostolle
- viran sijaintituomioistuin tekee tuomarivalintalautakunnalle nimitystä koskevan virkaehdotuksen
- valtioneuvosto esittelee nimitysasian Tasavallan presidentille, joka nimittää tuomarin virkaansa
- tuomarivalintalautakunta on tehnyt vuosittain 73–90 nimitysesitystä

Lisätietoja: tutkija Hertta Kallioinen p. 010 36 65375

*Tutkimus on OPTL:n kotisivuilla 8.4.2004
<http://www.om.fi/optula/30990.htm>*

Julkaisun voi tilata Oikeuspoliittisesta tutkimuslaitoksesta puh. 010 36 65355